Oponentský posudek na práci Zuzany Svatošové Prchalové „Gender v současném umění/Mateřství jako specifické téma“.

Diplomantka se věnuje tématu, které se stává, a to téměř symptomaticky, u autorek autentickým teprve a souběžně s jejich autentickou životní zkušeností. Ani u Zuzany Svatošové Prchalové tomu není jinak, jak sama přiznává v úvodu. Dokonce podotýká, že musela téma hájit a u vedoucího práce je prosadit. Je dobře, že genderové téma je zde specifikováno v zaměření na mateřství. Gender ve výtvarném umění je odnoží rozsáhlých bádání od 2. vlny feministických studií a nástupu postmoderny ve filosofii a mnoho již bylo na teoretickém poli vykonáno. Tato optika ve své době pomohla posunout uvažování o kontextech vzniku a o obsazích uměleckých děl do polohy, která je již v post-strukturalisticky rámovaných teoriích výtvarné tvorby zcela běžná. Autorka prokazuje zevrubně znalost těchto konceptuálních posunů v oddílu Filosoficko-historická východiska, a to s oporou v aktuálních odborných studiích, reflektujících zásadní dobové inspirace: Jedná se jak o sekundární prameny (např. Barša, Fulka, Zábrodská), ale i prameny primární (např. Kristeva, Butler, Foucault, Nochlin, Nagel-Docekal). V této části je Freud poněkud odbyt krátkou vzpomínkou a vtipným náhrobkem od Kurta Gebauera (str. 10), dále autorka zručně přechází k Lacanovi (jemuž pomníček nevěnuje), od něj se pak posouváme k rozsáhlejší partii inspirované Foucaultem, krátce je zde představen i přínos Julie Kristevy a Judith Butler. Ve výkladovém slovníku pojmů pak nacházíme některé doplňky k stěžejnímu přínosu těchto autorů a autorek. **V této souvislosti kladu otázku: jak rozumíte konceptu dekonstrukce (viz str. strana 9 –„dekonstruktivní rozbor“), kdo tento koncept vypracoval, za jakým účelem? Je využit ve vaší vlastní práci? Využíváte metodologicky i koncept „genealogie“? Zpřesněte pojem „abjekt“ ve vztahu k původnímu konceptu J. Kristevy.** Dvě výzkumné otázky, kladené v úvodních partiích práce, dávají smysl. Připravují půdu pro hlavní část práce, a to zkoumání konstruktu „mateřství“ v současném výtvarném umění, prostřednictví autorských výtvarných děl a autorských komentářů (rozhovorů s autorkami), prostřednictvím založení obrazového archivu a třídění jeho materiálu do kategorií a diskursivních vrstev (str. 19 – 20). Výsledných šest problémových okruhů tvoří následně šest kapitol, jimiž se autorka připravuje na didaktické zpracování a hlavní jeho cíle – kritické pochopení genderového stereotypu a uznání „mateřství“ prostřednictvím výtvarných činností a jejich reflexe. Inspirační obrazový archiv je zdrojem zajímavých a inovativních autorských výpovědí současné doby – od známých autorek (např. Lenka Klodová, Veronika Bromová) až po aktuální, dosud méně akcentovaná díla (např. Váňa, Branč, Marni Kotak). Vlastní práce – série vyšívaných triček aktivizujících myšlení v oblasti stereotypů významové dvojice „matka“ – „milenka“ , „soukromé a veřejné“, je střídmá a navazuje na kontext předešlých děl (Emin, Taylor-Wood, ACT/Velthoven). Obtížná výšivka typu Richelieu přináší další významovou vrstvu odkazující k „tradičním“ rolím ženy, jak je známe z esenciálně založených diskursů. **Otázka: kriticky zhodnoťte samotnou existenci diskursivně vytvářeného imperativu „mít dobrý sex“ jako součásti osobního projektu autenticity, k němuž jsme nabádáni médii, reklamou, současným kulturním průmyslem?** Didaktickou část považuji za zdařilou transformaci teoreticky vybavené reflexe vlastního zážitku těla (nové členění Gender a tělesnost). Přesto zde postrádám práci s vizuálním archivem a systematické analýzy jeho obsahů pro pedagogickou transformaci. Daný věkový stupeň a „dívčí“, menší kolektiv střední školy oděvního návrhářství umožnil příznivé startovní podmínky a přinesl zajímavá řešení. Postrádám však, alespoň příloze, kódované studentské reflexe, které by dokladovaly, zda a jak byly použity metodologické rámce, o kterých autorka píše v teoretické části, a jak se projevily v konstrukcích nové znalosti u studentek (komentáře najdeme sporadicky např. na straně 51). U jednotlivých hodin a jejich motivačních materiálů nenacházím vazbu na vizuální archiv z předchozího výzkumu (i když jsou soubory materiály působivé). U tématu Krása vidím neujasněné použití pojmu „identita“, zatímco autorka v celé práci dokazuje, že pracuje s pojmem „subjektivita“ (dvě různé myšlenkové soustavy a tradice). Zpracování didaktických experimentů je tradičně „kamenem úrazu“ diplomových prací. Snad se autorce podaří tuto část představit přesněji a systematičtěji v průběhu obhajoby.

Mohla byste v prezentaci pro obhajobu představit jeden z celků ve všech souvislostech včetně pedagogické zpětné vazby?

Po formální stránce shledávám práci v pořádku (reference, citace, bibliografie), občas však nacházím stylistické neobratnosti, např. při zpracovávání odborných hesel za pomoci Wikipedie (standardní požadavek pro zpracování diplomové práce na UK nezahrnuje použití terciárních pramenů).

Navrhované hodnocení: velmi dobře

V Praze, 2. 1. 2012 Doc. PhDr. Marie Fulková, Ph.D.